

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jednostranná změna (smluvního) závazku s operátorem - 1. díl

Jednou ze stěžejních právních zásad soukromého práva je zásada *pacta sunt servanda*, která je zhmotněna v § 3 odst. 2 písm. d) zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) a která praví, že daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny. I takto fundamentální zásadu však lze za jistých okolností prolomit. Právním východiskem ze zásady, že smlouva strany zavazuje (§ 1759 OZ), je pro jednostrannou změnu závazku kogentní ustanovení, které stanoví, že závazek nelze měnit bez ujednání věřitele a dlužníka, ledaže zákon stanoví jinak (§ 1790 OZ).

Tato stať je věnována dvěma specifickým případům prolomení této zásady, *jednostranné změně obchodních podmínek* (§ 1752 OZ) a *jednostranné změně smlouvy o poskytování veřejně dostupné služby elektronických komunikací* (§ 63 odst. 6 ZEK).

Dlouhodobý závazek, který vznikl za určitých okolností, může mít zájem některá ze smluvních stran v průběhu trvání závazku změnit, aniž by však měla zájem závazek ukončit. Následující řádky dvoudílného seriálu se věnují pouze takovému zájmu na straně operátora. Důvodem může být, že se v průběhu doby trvání závazku změnila skutečnosti, na základě kterých závazek vznikl, např. cena elektrické energie, cena pracovní síly, změna některého z firemních procesů operátora, anebo se zkrátka jen zvýšila inflace spotřebitelských cen, což u dlouhodobého závazku, jakým je i poskytování veřejně dostupné služby elektronických komunikací, může být poměrně časté.

Charakter jednostranné změny může být ultimativní nebo neultimativní. Z praktického hlediska lze konstatovat, že operátoři preferují změny ultimativní, neboť pokud by měli u každého zákazníka rozlišovat, kterými obchodními podmínkami se (ten či onen zákazník) řídí, znamenalo by to pro ně nesmírnou administrativní zátěž navíc, což by se jistě negativně promítlo v ceně služeb. Operátoři v zájmu zachování jednoty obsahu závazků používají tedy ultimativní změny, které by se daly přirovnat k principu adhezních smluv *take it or leave it*. Pokud účastník s takovou jednostrannou změnou nesouhlasí, není oprávněn odmítnout její znění a současně setrvat na stávajících podmínkách, ale musí závazek předčasně ukončit.

Obecné vymezení změny obchodních podmínek

I přes skutečnost, že ve spotřebitelských smlouvách se zakazují ujednání, která dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran [§ 1814 písm. g) OZ], má poskytovatel právo na *přiměřenou změnu obchodních podmínek* (§ 1752 OZ).[\[1\]](#)

Institut přiměřené změny obchodních podmínek řeší praktické problémy související se skutečností, že pro závazek poskytování veřejně dostupných služeb elektrických komunikací je charakteristická dlouhodobost smluvního závazku. Podnikatel má zájem na tom, aby obchodní podmínky, které jsou nedílnou součástí smlouvy, byly stále aktuální, a proto potřebuje institut umožňující přiměřenou (jednostrannou) změnu obchodních podmínek.[\[2\]](#)

Úpravu neultimativních změn lze v OZ hledat jen marně na rozdíl od těch ultimativních, při nichž je poskytnuta druhé smluvní straně možnost volby, zda mlčky akceptovat změnu, či od smlouvy odstoupit. Takovéto ujednání bude však platné pouze v případě, pokud bylo *(i) předem ujednáno*

alespoň; (ii) jak se změna druhé straně v předstihu oznámí a (ii) pokud se této straně založí právo změny odmítnout a závazek z tohoto důvodu vypovědět, a to (iv) ve výpovědní době, která je dostatečná na obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele (§ 1752 OZ).

Jelikož se u ultimativních změn vyžaduje učinění souhlasu, respektive učinění nesouhlasu se zamýšlenou změnou obchodních podmínek, tak se vlastně o jednostrannou změnu nejedná. O jednostrannou změnu by se dle Hulmáka jednalo v případě, kdy by vůle druhé strany byla irelevantní.[3] Lepší by bylo užití pojmu „*ultimativní změna obchodních podmínek*“ namísto „*jednostranná změna smlouvy*“ potažmo „*přiměřená změna obchodních podmínek*“. Opačného názoru jsou Pelikánová a Pelikán, kteří se ve svém komentáři s terminologií jednostranné změny smlouvy ztotožňují a běžně ji používají. Dokonce poukazují, že z logiky věci by jednostranné změny smlouvy měly být umístěny ve stejné části OZ, jako jsou změny závazku obecně.[4] Ostatní akademici povětšinou tuto terminologii přijímají a běžně s ní pracují, jako např. Bejček.[5]

Bude-li ujednání o možnosti přiměřené změny obchodních podmínek obsahovat ustanovení, které s takovou výpovědí spojuje zvláštní povinnost zatěžující vypovídající stranu, nebude se k němu přihlížet (§ 1752 OZ). Dále je nezbytné, aby si smluvní strany mezi sebou sjednaly rozsah změn obchodních podmínek. Nebyl-li ujednán rozsah změn obchodních podmínek, nepřihlíží se ke změnám vyvolaným takovou změnou okolností, kterou již při uzavření smlouvy strana odkazující na obchodní podmínky musela předpokládat, ani ke změnám vyvolaným změnou jejích osobních nebo majetkových poměrů (§ 1752 odst. 2 OZ). Je-li tato formulace vyhradzující výše uvedené právo nedostatečná či natolik vágní, že nenaplnuje požadavky pro platné ujednání o možnosti jednostranné změny smlouvy, hledí se na takové ustanovení, jako by nebylo. Totéž platí i v případě široké formulace, ve které si operátor ve smluvních podmínkách vymíní právo, že může změnit v podstatě cokoli a kdykoli. Takto provedená změna smlouvy tedy nemůže být platná.[6] Někteří operátoři na to zareagovali tak, že rozšířili obchodní podmínky o dlouhý výčet důvodů pro jednostrannou změnu.[7]

Nebudou-li dodrženy veškeré podmínky podmiňující umožnění jednostranné změny obchodních podmínek stanovené v § 1752 OZ, je taková změna pro rozpor se zákonem sankcionována absolutní neplatností (§ 580 OZ). Jiný důsledek takto vadného právního jednání nepřichází v úvahu, neboť pak by podnikatelé mohli, co se týče soukromoprávních důsledků, ke změnám obchodních podmínek přistupovat naprosto svévolně. Ve vztahu ke spotřebiteli a ujednání o jednostranné změně a jejím rozsahu přichází v úvahu i sankce za zneužívajících ustanovení.

Jednostranná změna smlouvy dle ZEK

Zákonodárce již dlouho před účinností OZ pocítoval, že ve společnosti je potřeba umět reflektovat změny v rámci dlouhodobých závazků. Proto přišel se sektorovou právní úpravou elektronických komunikací, do níž inkorporoval možnost *jednostranné změny smlouvy ze strany operátora*. Tento případ je nutno odlišovat od změny smlouvy, k níž dojde na základě změny právní úpravy, či změny uložené rozhodnutím ČTÚ.[8]

Se zakotvením institutu *přiměřené změny obchodních podmínek* do OZ se pojí vznik rizika v podobě právní nejistoty, když nikde není stanoveno, zda se má přednostně aplikovat *lex specialis* či *lex posterior*. Toto riziko zákonodárce předvídal, a proto stanovil v § 3029 odst. 2 OZ zákaz nepřímé derogace.

Opačného názoru je ovšem Pelikánová a Pelikán. Podle nich by se mělo jednat právě o nepřímou derogaci dle principu *lex posterior derogat legi priori*, jelikož dle jejich slov, že „...v jednotlivých ekonomických sektorech nespátřují žádné odchylky, které by zvláštní úpravy odůvodňovaly, a zároveň je nutno přihlídnout k tomu, že tyto zvláštní úpravy byly přijímány v době, kdy obecná úprava chyběla a jednostranná změna podmínek se považovala bez zvláštní úpravy za nedovolenou.“[9] Dle autora se lze klonit spíše k závěru, že se o nepřímou derogaci nejedná. Autor tento argument opírá o skutečnost, že od účinnosti OZ došlo hned několikrát k novelizaci § 63 odst. 6

ZEK.

Samotný vývoj § 63 odst. 6 ZEK je velmi bouřlivý. Demonstruje sílu lobbingu v rámci legislativního procesu, a proto se nelze u něj nepozastavit.

Původní návrh znění tohoto paragrafu vycházel z požadavků směrnice o univerzální službě, aby v případě oznámení **jakékoliv** jednostranné změny ze strany operátora **měl účastník právo zrušit smlouvu bez postihu**. A zároveň, aby nejpozději jeden měsíc před takovou změnou byli účastníci odpovídajícím způsobem vyrozuměni a současně byli informováni o svém právu takovou smlouvu bez postihu zrušit, jestliže nové podmínky nepřijímají.^[10]

Na začátku legislativního procesu byl § 63 odst. 6 vládního návrhu ZEK plně v souladu se zněním transponované směrnice, když bylo v podstatě převzato znění z předmětné směrnice.^[11] V průběhu legislativního procesu však vlivem lobbingu bylo do textu vloženo slovo „*podstatných*“, a tak výsledný text schválený v legislativním procesu zněl: „*Podnikatel poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací je povinen na své náklady nejméně 1 měsíc před nabytím účinnosti **podstatné** změny smluvních podmínek, která pro účastníka představuje jejich zhoršení, odpovídajícím způsobem vyrozumět účastníka o této změně a současně jej informovat o jeho právu vypovědět smlouvu bez sankce, jestliže nové podmínky nebude akceptovat. Účastník má právo bez sankce vypovědět smlouvu na základě oznámení o návrhu podstatných změn smluvních podmínek, které představuje jejich zhoršení.*“^[12] Stalo se tak odsouhlasením pozměňovacího návrhu předloženého Hospodářským výborem PSP ČR, který nezapře znaky rukopisu poslanecké iniciativy a lobbingu velkých operátorů. Názorně to lze ilustrovat na neurčitěm právním pojmu *podstatná změna smluvních podmínek*.^[13] Tato změna tak dala operátorům širokou možnost jakési libovůle bez možnosti efektivní obrany účastníků. Je důležité poznamenat, že zatímco občanský zákoník dopadá pouze na změnu obchodních podmínek (§ 1752 OZ), tato dílčí úprava umožňuje jednostrannou změnu v rozsahu celé smlouvy bez ohledu na to, kde se ustanovení nachází. A dále pak, že občanský zákoník umožňuje ukončit smlouvu vždy, zatímco ZEK poskytuje právo vypovědět smlouvu pouze v případě podstatných změn smluvních podmínek, které představují jejich zhoršení.

Další komplexní novely se ustanovení § 63 odst. 6 ZEK dočkalo v souvislosti s novelou směrnice o univerzální službě, která stanovila členským státům povinnost zajistit informování účastníků v případě **jakékoliv** změny podmínek a **právo odstoupit od smlouvy bez jakéhokoliv postihu**, jestliže nové podmínky nepřijmou.^[14] Zákonem č. 468/2011 Sb. byla nově operátorům stanovena povinnost informovat účastníky o všech změnách smlouvy, a to hned třemi způsoby (uveřejnit informaci o této změně v každé své provozovně a způsobem umožňujícím dálkový přístup a zároveň prokazatelně informovat účastníka způsobem, který si účastník zvolil pro zasílání vyúčtování). A dále bylo stanoveno, že nedílnou součástí smlouvy musí být definování, jakým způsobem bude ze strany operátora provedeno vyrozumění účastníka o změně smluvních podmínek.^[15] Český zákonodárce opět netransponoval znění směrnice zcela korektně, když právo ukončit smlouvu přiznal účastníkovi pouze v případech, ve kterých „*se jedná o změnu podstatných náležitostí smlouvy uvedených v odstavci 1 písm. c) až q), nebo změny jiných ustanovení, které vedou ke zhoršení postavení účastníka*“.^[16] Ani tuto transpozici nelze považovat za dokonale provedenou.

Následující novelizaci notifikační povinnosti související s právem na ukončení smlouvy má na svědomí opět Hospodářská komora PSP ČR, která vyslyšela návrh operátorů a jedné z jejich asociací, a tak byl zákonem č. 258/2014 Sb. upraven jeden ze tří způsobů notifikační povinnosti. Přičemž nejdůležitější způsob notifikace, adresný způsob, byl upraven a právo na ukončení smlouvy bylo výrazně omezeno.^[17] Touto změnou tedy došlo k ještě většímu odchýlení se od směrnice o univerzální službě a zároveň k potlačení výhod, které předtím přinesla tzv. Husáková novela (zák. č. 214/2013 Sb.).

Zákon č. 252/2017 Sb. účinný ode dne 2. 9. 2017 je zatím poslední účinnou novelizací § 63 odst. 6 ZEK. Tento zákon konečně po dlouhé době čekání dostal předmětné ustanovení do souladu

s evropskými předpisy, jelikož z něj odstraní výše zmíněné vylobované dovětky a omezení. Účastníkovi tak svědčí právo v případě **jakékoliv** změny náležitostí smlouvy uvedených v odstavci 1 písm. c) až p) a r) ukončit smlouvu ke dni nabytí účinnosti této změny, a to **bez sankce**. Zároveň je podnikatel povinen o této změně účastníka informovat způsobem sjednaným ve smlouvě pro zasílání vyúčtování – všemi třemi způsoby kumulativně (tedy provozovna, webové stránky a vyúčtování).^[18] Přes tuto skutečnost však operátoři přistupují k jednostranným změnám téměř stejně jako doposud, neboť za nedodržení tohoto ustanovení hrozí sice správní sankce,^[19] ta však v případě, že se jedná o změnu, která účastníkovi spíše pomůže, nenaplní materiální stránku deliktu (např. zvýšení rychlosti internetu za současného ponechání ceny za službu).

Dne 18. 10. byl vyhlášen ve Sbírce zákonů vládní návrh zákona č. [374/2021](#) Sb., kterým dojde k implementaci Evropského kodexu, jež měl být sice proveden již do 21. prosince 2020, ale díky příchodu pandemie covid-19 se tak nestalo. Tato předložená novelizace však neměla mít žádný obsahový dopad na jednostrannou změnu smlouvy.^[20]

V příštím dílu této minisérie se podíváme na vybraná důležitá rozhodnutí ve věci jednostranných ultimativních změn.

Mgr. Daniel Martiška,
Legal Counsel

^[1] Viz výkladové stanovisko č. 6 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 19. dubna 2013 [online]. [cit. 2020-07-04]. Dostupné >>> [zde](#).

^[2] K § 1752, Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona občanský zákoník (konsolidovaná verze). Praha: Poslanecká sněmovna, 2011. Sněmovní tisk 362/0, 6. volební období. [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné >>> [zde](#).

^[3] HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 163.

^[4] K § 1752, PELIKÁNOVÁ, Irena a PELIKÁN, Robert In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.

^[5] BEJČEK, Josef. Některá úskalí racionality obchodních podmínek. Právní rozhledy. Praha: C.H.Beck, 2015, roč. 23, č. 18, s. 611.

^[6] Rozhodnutí ČTÚ ve věci námítky proti vyřízení reklamace proti společnosti O2 Czech Republic a. s., č. j. ČTÚ-33 213/2016-631/GrT, ze dne 29. července 2016 s. 3.

- [7] Čl. 2.5. Všeobecné podmínky poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací společnosti UPC Česká republika, s.r.o. pro domácnosti, účinné od 1. 1. 2018 [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné >>> [zde](#).
- [8] Ustanovení § 63 odst. 6 zákona č. [127/2005](#) Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění od 1. 5. 2005.
- [9] K § 1752, PELIKÁNOVÁ, Irena a PELIKÁN, Robert In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- [10] Čl. 20 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě).
- [11] VLÁDA. Vládní návrh zákona o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích). Praha: PSP ČR, 2004. Sněmovní tisk 768/0, 4. volební období. [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné >>> [zde](#).
- [12] Ustanovení § 63 odst. 6 ZEK ve znění ke dni 1. 5. 2005.
- [13] PSP ČR. Usnesení hospodářského výboru ze 37. schůze konané dne 1. prosince 2004. Praha: Poslanecká sněmovna, 2004. Sněmovní tisk 768/4, 4. volební období. Čl. I odst. 72 [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné >>> [zde](#).
- [14] Čl. 20 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele.
- [15] Ustanovení § 63 odst. 1 písm. m) ZEK ve znění od 1. 1. 2012.
- [16] Ustanovení § 63 odst. 6 ZEK ve znění od 1. 1. 2012.
- [17] Srov. BOROVIČKA, Miloš. Vybrané aspekty spotřebitelských smluv. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta, s. 48.
- [18] Ustanovení § 63 odst. 6 ZEK ve znění od 2. 9. 2017.
- [19] Sankce až do výše 15 mil. Kč nebo do výše 5 % z čistého obrátu pachatele přestupku dosaženého za poslední ukončené účetní období, podle toho, která z těchto hodnot je vyšší (§ 118 odst. 14 písm. v) v souvislosti s § 118 odst. 22 písm. b) ZEK).

[20] Ustanovení § 63b odst. 5 VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. [127/2005 Sb.](#), o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Praha: PSP ČR, 2020. Sněmovní tisk 1084/0, 8. volební období [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)